

SECȚIA A TREIA

CAUZA AMANALACHIOAI ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 4023/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

26 mai 2009

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Amanalachioai împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, *președinte*, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 5 mai 2009,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 4023/02 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Valentin Amanalachioai („reclamantul”), a sesizat Curtea la 5 noiembrie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. În special, reclamantul se plânge de imposibilitatea de înapoiere a fiicei sale minore care locuiește în prezent cu bunicii materni.

4. La 3 mai 2006, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. Întemeindu-se pe dispozițiile art. 29 § 3, aceasta a hotărât că admisibilitatea și temeinicia cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1968 și locuiește în Botoșani. Acesta este sergent în cadrul Poliției de Frontieră Botoșani.

6. Reclamantul s-a căsătorit cu A.D. Cuplul a avut o fiică, D., născută la 28 august 1994. La 14 ianuarie 1999, A.D. a decedat de leucemie, iar copilul a rămas în grija tatălui la Botoșani.

7. La 27 ianuarie 2001, reclamantul și-a dat acordul pentru ca D. să își petreacă vacanțele la bunicii materni, soții D. („bunicii”), în vârstă de 62 de ani, la vremea respectivă, în satul Oncești, comuna Bârsana, județul Maramureș.

8. La 4 februarie 2001, bunicii l-au informat pe reclamant că nu intenționau să i-o înapoieze pe D.

9. La 5 februarie 2001, reclamantul a depus o plângere penală pe lângă Poliția Bârsana împotriva bunicilor, acuzându-i că o rețin pe D. fără nici un drept.

10. La 6 februarie 2001, poliția l-a informat pe reclamant că, cu ocazia unei discuții cu bunicii, aceștia din urmă și-au exprimat refuzul de a-i înapoia copilul. De asemenea, aceasta l-a sfătuit pe reclamant să depună o plângere pe lângă Judecătoria Sighetu Marmăției pentru ca aceasta să stabilească reședința copilului.

11. La 24 noiembrie 2001, reclamantul s-a căsătorit cu B.I. La 26 iunie 2002, cuplul a avut un copil.

A. Cererea de ordonanță președințială a reclamantului pentru înapoierea imediată a copilului

12. La 7 februarie 2001, în temeiul art. 98 și 103 C. fam., reclamantul a sesizat Judecătoria Sighetu Marmăției cu o cerere de ordonanță președințială împotriva bunicilor pentru înapoierea imediată a lui D. Cu titlu subsidiar, acesta a solicitat posibilitatea de a-și contacta fiica și drept de vizitare săptămânală. Bunicii susțineau că reclamantul a fost de acord să le-o încredințeze pe D. pe o perioadă nedeterminată și au invocat faptul că beneficiau de cele mai bune condiții materiale pentru creșterea copilului.

13. Prin ordonanța președințială din 1 martie 2001, judecătoria a admis acțiunea reclamantului și a dispus înapoierea copilului de către bunici tatălui. Aceasta a constatat că reclamantul a fost de acord doar ca D. să își petreacă vacanțele la bunici, că mergea la grădinița din Botoșani și că, în orice caz, aceștia din urmă nu au introdus o cerere reconvențională pentru obținerea custodiei. Instanța a considerat că, din probele prezentate în speță, rezulta că reclamantul îi putea asigura fiicei sale condiții normale de trai, că avea grijă de aceasta și că refuzul bunicilor de a înapoia copilul se datora suferinței cauzate de decesul fiicei acestora.

14. Bunicii au promovat apel. Prin hotărârea din 20 aprilie 2001, Tribunalul Maramureș, după constatarea faptului că reclamantul nu a fost niciodată decăzut din drepturile părintești, a confirmat ordonanța. Ordonanța președințială din 1 martie 2001 a devenit definitivă prin nerecurare.

15. La 1 martie 2001, reclamantul a mandatat un executor judecătoresc pentru executarea ordonanței președințiale. La 7 martie 2001, însoțit de reclamant și de agenți de poliție din Bârsana, executorul judecătoresc s-a prezentat la grădinița unde bunicii o înscriseră pe D., dar aceasta din urmă era absentă. De asemenea, acesta nu a găsit pe nimeni la domiciliul bunicilor. Executorul judecătoresc a amânat executarea pentru 19 martie 2001, dar la această dată a refuzat continuarea executării. La 1 și 20 aprilie 2001, reclamantul i-a solicitat fără succes executorului judecătoresc continuarea executării.

16. La 23 și 24 mai 2001, cu ocazia noii încercări de executare, executorul judecătoresc a constatat refuzul bunicilor de a înapoia copilul, pe motiv că aceștia au sesizat Tribunalul Maramureș cu o acțiune pentru obținerea custodiei. La 19 și 20 iulie 2001, executorul judecătoresc s-a deplasat la domiciliul bunicilor, dar aceștia din urmă lipseau. La 3 august 2001, executorul judecătoresc l-a informat pe reclamant de faptul că ordonanța președințială nu mai putea fi executată pe motiv că, prin hotărârea pe fond din 8 iunie 2001, instanța a respins acțiunea sa pentru înapoierea copilului (a se vedea supra pct. 25)

17. La 28 august 2001, cu ocazia aniversării lui D., reclamantul s-a prezentat la domiciliul bunicilor. În urma insistențelor reclamantului, D. a ieșit din casă. Reclamantul a luat-o pe D. de mână și a vrut să iasă din casă. Bunicii s-au năpustit asupra lui, au luat copilul de cealaltă mână și au început să îl tragă în casă. Aceștia au chemat vecinii în ajutor. Reclamantul i-a dat drumul copilului și a urcat într-un taxi care îl aștepta. Conform reclamantului, bunicul a continuat să arunce cu pietre în mașină.

18. Cu ocazia acestui incident, D. a suferit leziuni care au necesitat 17 zile de îngrijiri medicale. Reclamantul și bunicii au depus plângeri penale acuzându-se reciproc de loviturile

și rănilor provocate lui D. și insultându-se. La 15 ianuarie 2002, Parchetul Militar Oradea a pronunțat încetarea urmăririi penale împotriva reclamantului pe motiv că bunicii și-au retras plângerea penală. La rândul său, reclamantul și-a retras plângerea penală împotriva bunicilor.

B. Acțiunea reclamantului împotriva bunicilor pentru înapoierea copilului

19. La 7 februarie 2001, în temeiul art. 98 și art. 103 C. fam., reclamantul a sesizat Judecătoria Sighetu Marmației cu o acțiune în înapoierea copilului îndreptată împotriva bunicilor.

1. Procedura în fața instanțelor ordinare

20. Prin hotărârea din 1 mai 2001, judecătoria a admis acțiunea reclamantului. Aceasta a constatat că reclamantul era funcționar al Ministerului de Interne și că beneficia de resurse financiare suficiente pentru a-i oferi copilului condiții normale de trai, atât din punct de vedere material, cât și afectiv. De asemenea, aceasta a constatat că reclamantul a fost de acord doar ca copilul să își petreacă vacanțele la bunicii materni.

21. Bunicii au promovat apel.

22. Un raport care rezulta din ancheta socială efectuată la 27 februarie 2001 la domiciliul bunicilor de către secretarul Primăriei Bârsana, medicul comunei Bârsana, și șeful poliției Bârsana a fost introdusă la dosar. Raportul descria familia bunicilor și enumera bunurile mobile și imobile, precum și resursele financiare ale acestora. De asemenea, acesta menționa că bunicii nu sufereau de boli contagioase sau infecțioase. Raportul concluziona că bunicii beneficiau de venituri suficiente pentru a asigura un nivel normal de trai copilului, precum și o bună educație, și propunea ca D. să rămână în grija bunicilor. La dosar nu apare nici o indicație a persoanei sau autorității care a solicitat această anchetă.

23. Cu ocazia ședinței din 8 iunie 2001, martorul G.I., a cărui audiere a fost solicitată de bunicii, și martorii M.R., educatoarea lui D. din Botoșani, și B.I., soția reclamantului, citați de acesta din urmă, au fost audiați de instanță. Martorul G.I. a declarat că reclamantul a fost de acord ca copilul să locuiască cu bunicii, în timp ce martorii M.R. și B.I. au declarat că reclamantul a fost de acord ca copilul să-și petreacă doar vacanțele cu bunicii.

24. Reclamantul a solicitat amânarea audierii, pe motiv că ancheta socială efectuată la domiciliul său nu a fost inclusă la dosar. De asemenea, acesta a solicitat audierea martorului A.V. Instanța a respins aceste cereri, fără a oferi motive și a inițiat dezbaterile pe fond.

25. Prin hotărârea pronunțată în aceeași zi, tribunalul a admis apelul bunicilor și a respins acțiunea reclamantului. După eliminarea declarației lui B.I. pe motiv de lipsă de imparțialitate, instanța a reținut că reclamantul a fost de acord ca D. să locuiască cu bunicii și, prin urmare, aceștia din urmă nu o rețineau în mod ilegal. Instanța a considerat că:

„[...] nu este în interesul copilului să se întoarcă lângă tatăl său care locuiește într-un apartament cu două camere, cu chirie, din motiv că, având în vedere vârsta sa, [D.] nu poate rămâne singură acasă în timp ce tatăl său lucrează. De asemenea, reclamantul nu a acționat în beneficiul copilului său atunci când a vândut apartamentul cu patru camere [...], situat în Sighetu Marmației și s-a mutat la Botoșani, fără a cumpăra un alt apartament [...] pentru a asigura confortul copilului, preferând să închirieze un apartament cu două camere, cheltuind astfel bani cu plata chiriei.”

26. Tribunalul a concluzionat că reclamantul nu îi putea oferi fiicei sale aceleași condiții materiale și morale ca bunicii săi, de care D. era foarte atașată.

27. În temeiul hotărârii din 8 iunie 2001, bunica a solicitat Primăriei Bârsana să fie numită tutore al lui D. Prin hotărârea din 28 august 2001, primarul a numit-o tutore al copilului. Reclamantul a contestat această decizie pe lângă autoritățile administrative județene, care l-au informat că nu aveau competența de a anula un astfel de act și că trebuia să sesizeze instanțele naționale în acest sens.

28. Reclamantul a formulat recurs împotriva hotărârii din 8 mai 2001, citată anterior. Acesta invoca faptul că, în temeiul art. 98 C. fam., trebuia să își exercite drepturile parentale asupra copilului, dar că nu putea face acest lucru din cauză că bunicii o rețineau pe D.29. Prin hotărârea definitivă din 23 octombrie 2001, Curtea de Apel Cluj a respins recursul reclamantului. Curtea de apel a stabilit că D. locuia cu bunicii din ianuarie 2001, că s-a integrat în familia acestora și în viața socială a satului în care trăiau și că a refuzat să se întoarcă la tatăl său, astfel cum reieșea din procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc cu ocazia încercărilor de a obține înapoierea copilului. De altfel, constatând că o altă procedură privind dreptul de custodie era pendinte între părți (a se vedea infra pct. 37-40), Curtea de Apel a considerat că, „deocamdată”, era în interesul copilului să locuiască în continuare cu bunicii săi.

30. La cererea Direcției Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului Botoșani („DJPDC Botoșani”), o asistentă socială a Direcției Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului Maramureș („DJPDC Maramureș”) s-a deplasat la 4 septembrie 2002 la domiciliul bunicii și a redactat un raport cu privire la situația lui D. Aceasta a notat că bunica manifesta un interes ridicat cu privire la creșterea și educarea lui D., care mergea la grădiniță, unde obținea rezultate bune. De asemenea, din discuțiile cu copilul, reieșea că acesta din urmă manifesta reticențe față de tatăl său, din cauză că acesta din urmă a avut un comportament violent în timpul vizitelor sale. În urma unei astfel de altercații, copilul a suferit un traumatism, necesitând 17 zile de îngrijiri medicale, astfel cum reieșea dintr-un certificat medical (a se vedea supra pct. 17 și 18). În ultimul rând, raportul prezenta situația financiară a bunicii care îi puteau oferi nepoatei lor condiții normale de trai.

31. La 6 septembrie 2002, un asistent social și un psiholog din cadrul DJPDC Botoșani au efectuat o anchetă socială la domiciliul reclamantului și au considerat că, în speță, condițiile materiale, morale și sociale în care trăia familia sa erau satisfăcătoare pentru a crește un al doilea copil. Aceștia au notat că era în interesul superior al copilului să locuiască cu tatăl său și au subliniat că DJPDC Botoșani a solicitat sprijinul DJPDC Maramureș, al poliției și al autorității tutelare Bârsana pentru a obține înapoierea lui D., trimițându-le copii ale hotărârii definitive din 30 ianuarie 2002, pronunțată de Judecătoria Botoșani (a se vedea infra pct. 39). Din lipsa unui răspuns în termenul de treizeci de zile prevăzut de lege, o nouă cerere a fost introdusă pe lângă autoritățile menționate anterior. Până la data redactării raportului, singura autoritate tutelară din Bârsana a răspuns trimițând o copie a hotărârii din 22 mai 2002 a Judecătoriei Sighetu Marmăției (a se vedea infra pct. 41).

2. Procedura în fața Curții Supreme de Justiție.

32. La 23 octombrie 2002, Procurorul general pe lângă Curtea Supremă de Justiție a admis cererea reclamantului de a introduce un recurs în anulare împotriva hotărârii definitive din 23 octombrie 2001. Acesta a susținut faptul că instanțele au comis grave erori de drept, ajungând astfel la o soluționare eronată a litigiului. În special, acesta a subliniat că, în temeiul art. 98 și art. 101 alin. (1) C. fam., în caz de deces al unuia dintre părinți, celălalt părinte exercită singur drepturile părintești și că reclamantul trebuie să ia măsurile necesare care privesc copilul și să îngrijească de acesta. De asemenea, art. 103 C. fam. prevede că părinții aveau dreptul de a cere înapoierea copilului de la orice persoană care îl ține fără drept. De altfel, reclamantul prezenta garanții financiare și morale pentru creșterea fiicei sale. De asemenea, se sublinia faptul că, în temeiul art. 44 alin. (1) din Constituție, dreptul de creștere a copilului nu este doar o obligație, ci și un drept al părintelui. În primul rând, părintele este obligat să supravegheze dezvoltarea fizică și să se ocupe de educația copilului. De asemenea, se sublinia faptul că dreptul de a cere înapoierea copilului persoanei care îl reține fără drept nu se poate prescrie și că, în speță, interesul superior al copilului putea fi asigurat în același timp ca și respectarea dreptului reclamantului de a-și exercita drepturile părintești.

33. La 13 decembrie 2002, „colectivul de susținere” a autorității tutelare din cadrul Primăriei Bârsana (a se vedea infra pct. 55) a efectuat o anchetă socială la domiciliul

bunicilor. La dosar nu apare nici o indicație a persoanei sau autorității care a solicitat această anchetă și nici a structurii colectivului de susținere. Reiese din acest raport de anchetă, semnat de primar și de secretarul primăriei, că copilul era foarte atașat de bunici, care îi asigurau condiții de trai normale din punct de vedere material și moral.

34. La 19 martie 2003, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sighetu Marmăției a interogat-o pe D. Parchetul a notat faptul că D. era un copil „bine crescut, cu o atitudine pozitivă, comunicativă, spontană și având un vocabular foarte bogat pentru vârsta sa.” D. a declarat că, în perioada în care a locuit cu tatăl său, aceasta a petrecut mult timp închisă în casă, că nu avea mulți prieteni, că tatăl său aducea femeii acasă și că, uneori, era violent cu ea. De asemenea, aceasta a declarat că cea mai fericită zi din viața sa a fost cea în care a plecat să trăiască cu bunicii săi, pe care îi iubea mult.

35. La 21 ianuarie 2003, la cererea reclamantului, Autoritatea Tutelară a Primăriei Municipiului Botoșani a realizat o anchetă socială în vederea includerii ei la dosarul din fața Curții Supreme de Justiție. Raportul prezenta situația reclamantului la locul de muncă și nota că, în 2000, acesta locuia împreună cu fiica sa într-un apartament cu două camere. De asemenea, raportul menționa faptul că bunicii au modificat numele copilului fără acordul tatălui, înscriindu-l la școală sub numele lor de familie. După ce a constatat că reclamantul s-a căsătorit și a devenit proprietar al unui apartament cu patru camere, autoritatea tutelară a evaluat climatul psiho-social al noii sale familii și a considerat că oferea condițiile materiale și afective necesare pentru creșterea copilului. Aceasta a concluzionat că era în interesul superior al lui D. să locuiască cu tatăl său.

36. Prin hotărârea din 20 iunie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul în anulare. În primul rând, aceasta ia act de faptul că art. 103 C. fam. este complex și că este incontestabil faptul că, atât reclamantul, cât și bunicii, aveau un comportament social normal și resimțeau o adevărată afecțiune pentru copil. Cu toate acestea, era în interesul superior al copilului să rămână să locuiască cu bunicii săi. Pentru a-și motiva hotărârea, Curtea Supremă a considerat că reclamantul le-a solicitat bunicilor să se ocupe de fiica sa, fără a preciza pe ce perioadă, că, în încercările sale de recuperare a copilului, a avut un comportament violent față de bunici și copil și că, din raportul DJPDC Maramureș, rezulta că într-o încercare de recuperare a copilului, acesta a suferit leziuni care au necesitat între 15-17 zile de îngrijiri medicale (a se vedea supra pct. 30). De asemenea, Curtea Supremă a constatat:

„[...] în prezent, reclamantul s-a recăsătorit, nu este proprietar al niciunui apartament și locuiește cu chirie, împreună cu soția sa de 23 de ani, cu care are un copil de 11 luni [...] Prin urmare, dacă se admite recursul în anulare, având în vedere că reclamantul are un program de lucru foarte încărcat, minora urma să fie crescută de tânăra sa soție, care are deja propriul copil în grijă (și nu pe cel al unei alte femei).

Toate probele prezentate conduc la concluzia că minora este crescută în condiții optime de bunicii săi materni, afecțiunea acestora fiind cu atât mai mare având în vedere situația specială în care se află, și anume aceea de a crește copilul unicei lor fiice, decedată foarte tânără în condiții dramatice.

Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că, cel puțin pentru moment, este în interesul minorei să rămână în mediul familial, social și școlar în care a crescut în ultimii ani, mediu care asigură un climat propice dezvoltării sale.”

C. Acțiunea bunicilor pentru obținerea custodiei copilului

37. În 2001, bunicii au sesizat Judecătoria Botoșani cu o acțiune împotriva reclamantului, solicitând acordarea custodiei copilului și plata unei alocații lunare.

38. Judecătoria Botoșani a dispus efectuarea unor anchete sociale la domiciliile ambelor părți și a pus o comisie rogatorie la dispoziția Judecătoriei Sighetu Marmăției pentru audierea martorilor. La 27 septembrie 2001, Autoritatea Tutelară de pe lângă Primăria Municipiului Botoșani a realizat o anchetă.

39. Prin hotărârea din 30 ianuarie 2002, judecătoria a respins acțiunea bunicilor. S-a considerat că din audierile martorilor și din raportul de anchetă reiese că reclamantul se ocupa în mod perfect de copil. Aceasta a considerat că, conform probelor, reclamantul a fost de

acord doar ca copilul să își petreacă vacanțele la bunici. De asemenea, instanța a constatat că, la 28 august 2001, a apărut o neînțelegere între părți, în momentul în care și-au disputat custodia, iar copilul a fost ușor rănit. Totuși, acesta a constatat că faptele nu puteau fi stabilite clar în măsura în care martorii prezenți puteau fi subiectivi față de una sau cealaltă dintre părți.

40. Instanța s-a exprimat după cum urmează:

„Chiar dacă reiese din audierile martorilor și din ancheta socială că exista o afecțiune puternică între bunici și copil, având în vedere practica judiciară în domeniu, acest element nu este suficient pentru ca un părinte să fie lipsit de dreptul său de creștere și educare a copilului său [...].

În temeiul art. 98 alin. (2) C. fam., dacă unul dintre părinți moare, celălalt părinte exercită drepturile părintești.

Reclamantul nu a fost decăzut din drepturile părintești și elementele de la dosar nu permit constatarea existenței unor motive solide pentru a nu-i încredința custodia minorei, în măsura în care nu s-a stabilit că deținerea custodiei copilului de către tată are consecințe grave asupra bunei dezvoltări fizice și asupra educației sale, reclamantul fiind o persoană respectabilă, care s-a căsătorit cu martorul B.I. în cursul procedurii, și care are un loc de muncă stabil, bine remunerat și se îngrijește de fiica sa.”

La 19 aprilie 2002, hotărârea a rămas definitivă prin neapelare.

D. Noua cerere de ordonanță președințială a reclamantului pentru înapoierea copilului

41. La 8 aprilie 2002, reclamantul a sesizat Judecătoria Sighetu Marmăției cu o nouă cerere de ordonanță președințială îndreptată împotriva bunicilor pentru a obține înapoierea imediată a copilului. Prin decizia din 22 mai 2002, instanța a declarat cererea inadmisibilă, pe motiv că, în speță, nu a fost îndeplinită condiția de urgență, din cauză că copilul a început cursurile școlii primare.

E. Plângerea penală împotriva bunicilor

42. Reclamantul le-a solicitat în repetate rânduri bunicilor să execute ordonanța președințială din 1 martie 2001, dar aceștia din urmă s-au opus.

43. La 8 martie 2001, reclamantul a sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Sighetu Marmăției cu o plângere penală împotriva bunicilor pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești, și anume ordonanța președințială din 1 martie 2001. La o dată neprecizată, parchetul a pronunțat încetarea urmăririi penale în favoarea bunicilor, aplicându-le o sancțiune administrativă. Prin hotărârea din 19 ianuarie 2002, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj a confirmat încetarea urmăririi penale, pe motiv că copilul a refuzat să își părăsească bunicii și că, în orice caz, acțiunea reclamantului privind înapoierea copilului a fost respinsă de instanțele naționale la 23 octombrie 2001 (a se vedea supra pct. 29).

F. Acțiunea bunicilor în decăderea reclamantului din drepturile sale părintești

44. În 2004, bunicii au sesizat instanțele naționale cu o acțiune în decăderea reclamantului din drepturile sale părintești. Reclamantul a introdus o cerere reconvențională, solicitând înapoierea imediată a copilului, invocând faptul că era în imposibilitatea de a-și exercita drepturile părintești, și, mai ales, drepturile sale de creștere și educare a copilului într-un climat familial. Acesta a subliniat că avea dreptul să își crească copilul în cadrul noii sale familii, ținând seama de faptul că beneficia de un cadru propice acestui scop și a insistat asupra faptului că nu și-a revăzut copilul de mai mulți ani.

45. Prin încheierea din 26 noiembrie 2004, judecătoria a luat act de renunțarea bunicilor. Recursul reclamantului împotriva acestei hotărâri a fost admis prin hotărârea din 17 noiembrie 2005, care trimitea cauza Tribunalului Botoșani.

46. La 28 februarie 2006, tribunalul a solicitat DJPDC Botoșani un aviz privind situația reclamantului. Cu ocazia ședinței din 10 martie 2006, DJPDC Botoșani a informat instanța că îi era imposibil să efectueze verificările solicitate de lege, pe motiv că, chiar dacă domiciliul legal al copilului era cu tatăl său, acesta locuia de fapt cu bunicii săi într-un alt județ. Aceasta a subliniat faptul că reclamantul se afla în imposibilitatea de a-și exercita drepturile părintești și că bunicii refuzau cu rea-credință colaborarea cu instituția, pentru a asigura contacte între copil și tatăl său.

47. Prin hotărârea din 11 aprilie 2006, tribunalul a respins acțiunea bunicii, pe motiv că nu aveau calitate procesuală. În ceea ce privește cererea reconvențională, instanța și-a declinat competența în favoarea Judecătoria Botoșani.

48. Această instanță a stabilit o comisie rogatorie pentru interogarea lui D. de către Judecătoria Sighetu Marmației. La 11 octombrie 2006, D. a declarat că dorește să locuiască în continuare cu bunicii săi.

49. Prin hotărârea din 26 octombrie 2006, judecătoria a respins acțiunea reclamantului. Citând art. 103 C. fam., instanța s-a exprimat după cum urmează:

„Chiar dacă, atât reclamantul, cât și pârâții, au un comportament social normal, iar afecțiunea lor pentru minoră este reală, criteriul interesului superior al copilului impune ca fiica să locuiască în continuare cu bunicii materni. De altfel, scrisorile pe care aceasta le-a trimis instanței și în care solicita să locuiască în continuare cu bunicii săi, pentru care nutrea o profundă afecțiune, se încadrează în aceeași direcție.

Toate probele conduc la concluzia că minora este crescută în condiții optime de bunicii săi, afecțiunea acestora fiind cu atât mai mare având în vedere situația specială în care se află, și anume de a avea grijă de unicul copil al fiicei lor decedate. Trebuie să se concluzioneze că, cel puțin pentru moment, este în interesul copilului să rămână în mediul familial, social și școlar în care a trăit în ultimii ani, mediu care îi era favorabil.”

50. Reclamantul a declarat apel împotriva acestei hotărâri. Citând art. 97 alin. (1) și art. 98 alin. (2) C. fam., acesta a subliniat că drepturile copiilor trebuiau garantate de părinții săi și că acesta trebuia să își exercite singur drepturile părintești. Prin hotărârea din 7 mai 2007, Tribunalul Botoșani a respins apelul acestuia, pe motiv că copilul a început să locuiască cu bunicii săi cu acordul reclamantului și că persoana nu era vinovată de faptul că, cu timpul, s-a creat o puternică afecțiune între copil și bunicii săi. Examinând cauza din perspectiva dispozițiilor relevante din Codul familiei și din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, tribunalul a considerat că, chiar dacă reclamantul se poate ocupa de copil, trebuie ca interesul superior al copilului să primeze și, în special, voința sa. În sfârșit, tribunalul a reținut faptul că o ruptură brutală a raporturilor dintre copil și bunicii săi poate avea „consecințe dezastruoase asupra psihicului copilului”.

51. Prin hotărârea definitivă din 19 septembrie 2007, Curtea de Apel Suceava a respins recursul reclamantului.

G. Acțiunea bunicii împotriva reclamantului în vederea plății unei pensii alimentare

52. În 2007, bunica lui D. a sesizat Judecătoria Sighetu Marmației cu o acțiune împotriva reclamantului, solicitând plata unei pensii alimentare pentru copil.

53. Prin hotărârea din 11 aprilie 2007, instanța a admis acțiunea și a obligat reclamantul la plata sumei de 190 lei românești (RON) pe lună. La 17 aprilie 2007, jumătate din salariul reclamantului a fost poprit pentru a asigura plata pensiei alimentare lunare până la noi dispoziții. Prin hotărârea definitivă din 21 noiembrie 2007, tribunalul a respins recursul reclamantului împotriva hotărârii citate anterior ca neîntemeiat.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

54. Dispozițiile relevante ale Codului familiei sunt redactate după cum urmează:

Art. 97 alin. (2)

„Ei exercită drepturile părintești numai în interesul copiilor.”

Art. 98

„Măsurile privitoare la persoana și bunurile copiilor se iau de către părinți, de comun acord. Dacă unul dintre părinți este mort [...], celălalt părinte exercită singur drepturile părintești.”

Art. 100 alin. (1) și (3)

„Copilul minor locuiește la părinții săi [...].

În caz de neînțelegere între părinți, instanța judecătorească, ascultând autoritatea tutelară, precum și pe copil, dacă acesta a împlinit vârsta de 10 ani, va decide, ținând seama de interesele copilului.”

Art. 103

„Părinții au dreptul să ceară înapoierea copilului de la orice persoană care îl ține fără drept.

Instanța judecătorească va respinge cererea, dacă înapoierea este contrară intereselor copilului, Acesta va fi ascultat, dacă a împlinit vârsta de 10 ani.”

Art. 108

„Autoritatea tutelară este obligată să exercite un control efectiv și continuu asupra felului în care părinții își îndeplinesc îndatoririle privitoare la persoana și bunurile copilului.

Delegații autorității tutelare au dreptul să viziteze copiii la locuința lor și să se informeze pe orice cale despre felul cum aceștia sunt îngrijiți, în ceea ce privește sănătatea și dezvoltarea lor fizică, educarea [...]; la nevoie, ei vor da îndrumările necesare.”

55. Autoritatea tutelară poate fi asistată în activitate de colective de susținere. Aceste colective sunt alcătuite din deputați, profesori, juriști, responsabili ai Crucii Roșii, etc. Colectivele de susținere nu au putere de decizie, aceasta aparținându-i autorității tutelare; aceștia analizează doar terenul de aplicare a dispozițiilor legale în materie sau anumite aspecte ale problemelor cu care se confruntă autoritatea tutelară (I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 5-a, 2000, p. 536). În cazul în care copilul nu locuiește la domiciliul său, autoritatea tutelară competentă este cea de la reședința sa.

56. Direcțiile județene pentru protecția drepturilor copiilor sunt instituții publice la nivel județean, cu personalitate juridică, sub autoritatea consiliului județean. Rolul acestor instituții este de a le asigura copiilor în dificultate protecția și asistența necesare pentru a beneficia de drepturile lor și de a le oferi susținere și consiliere pentru a preveni situațiile care pun în pericol siguranța și dezvoltarea copilului.

57. În decizia nr. 2435 din 1 noiembrie 1984, Curtea Supremă de Justiție, sesizată cu o cerere formulată de bunici în vederea acordării custodiei unui copil în urma divorțului părinților, s-a pronunțat după cum urmează:

„În temeiul art. 42 din Codul familiei, în caz de divorț, copiii minori sunt încredințați unuia dintre părinți și, doar în mod excepțional, unui terț, în cazul în care încredințarea minorului unuia dintre părinți îi afectează interesele.

Simpla afecțiune care există între minor și bunicii săi nu este suficientă pentru a-i acorda custodia acestuia din urmă și pentru a-i priva pe părinți de obligația lor legală de educare și creștere directă a copilului, chiar dacă părinții au fost de acord ca copilul să fie îngrijit de bunici. Acordul exprimat de părinți nu obligă instanța, care trebuie să se pronunțe ținând seama de interesele copilului.”

58. Dispozițiile din Codul de procedură civilă, în vigoare la momentul faptelor, referitoare la executarea unei hotărâri judecătorești, precum și modificările ulterioare sunt descrise în hotărârea *Lafargue împotriva României*, (nr. 37284/02, pct. 68, 13 iulie 2006). Art. 581 C. proc. civ., care este, de asemenea, relevant în speță, este formulat după cum urmează:

„Instanța va putea să ordone măsuri vremelnice în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări [...]

Ordonanța este vremelnică și executorie. Instanța va putea hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea unui termen.”

59. Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului a fost publicată în Monitorul Oficial la 23 iunie 2004. Potrivit art. 14 și art. 16 din această lege, chiar dacă este separat de părinții săi, copilul are dreptul la un contact direct cu aceștia din urmă și cu familia sa. Pentru a asigura relațiile personale între copil și părinte, legea prevede întâlniri cu părintele și vizite la domiciliul acestuia din urmă, vizite prelungite, corespondență, precum și transmiterea de informații copilului despre părinte (art. 15).

60. Conform art. 33 din această lege, copilul nu poate fi separat de părinții săi sau de unul dintre ei, împotriva voinței acestora, cu excepția cazurilor expres și limitativ prevăzute de lege, sub rezerva revizuirii judiciare și numai dacă acest lucru este impus de interesul superior al copilului. Orice separare a copilului de părinții săi trebuie precedată de punerea în aplicare a planului de servicii pentru informarea și consilierea părinților, o terapie sau o mediere, al cărei scop îl reprezintă prevenirea separării copilului de părinții săi (art. 34 și 35). Dacă, după acordarea serviciilor prevăzute de acest plan, se constată că nu este posibilă menținerea copilului lângă părinții săi, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului poate solicita luarea unei „măsuri de protecție specială” în favoarea copilului [art. 35 alin. (5)].

61. Conform art. 39 din lege, orice copil care este, temporar sau definitiv, lipsit de ocrotirea părinților săi, are dreptul la protecție alternativă, precum tutela, măsurile de protecție specială prevăzute de această lege sau adopția. Măsurile de protecție specială sunt plasamentul, plasamentul în regim de urgență și supravegherea specializată. Părinții pot contesta în justiție măsurile de protecție specială.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA OBIECTUL LITIGIULUI

62. Invocând art. 8 din convenție, reclamantul pretinde că autoritățile române nu au luat măsurile corespunzătoare pentru a asigura unitatea familială prin încredințarea imediată a lui D. și exercitarea drepturilor sale părintești. În temeiul art. 6 § 1 din convenție, acesta se plânge de rezultatul și inechitatea procedurii finalizate prin hotărârea din 20 iunie 2003 și de neexecutarea hotărârii din 1 martie 2001 a Judecătoriei Sighetu Marmăției.

63. Astfel cum a fost formulat de reclamant și în circumstanțele speței, acest capăt de cerere impune o examinare doar în baza art. 8 din convenție. Pronunțându-se cu privire la problema principală ridicată în ceea ce privește dreptul la respectarea vieții private și de familie, Curtea consideră că nu se impune o examinare separată a celorlalte capete de cerere formulate în raport cu art. 6 din convenție (*Kamil Uzun împotriva Turciei*, nr. 37410/97, pct. 64, 10 mai 2007).

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

64. Reclamantul invocă art. 8 din convenție, formulat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Cu privire la admisibilitate

65. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Reclamantul

66. Reclamantul consideră că autoritățile naționale nu au luat măsurile necesare pentru a asigura respectarea vieții sale de familie. Subliniază că este titularul drepturilor părintești și că deține custodia copilului fără a putea, cu toate acestea, să-și exercite acest drepturi în mod efectiv. Acesta consideră că bunicii rețin copilul fără drept și că îl manipulează, influențându-l în ceea ce privește alegerea sa de a locui sau nu cu tatăl său.

67. Acesta invocă că, prin neluarea măsurilor necesare pentru a asigura executarea imediată a ordonanței președințiale din 1 martie 2001 prin care se dispunea încredințarea lui D., autoritățile naționale au adus o gravă atingere drepturilor sale părintești. Acesta subliniază lipsa de relevanță a motivelor reținute de instanțele naționale pentru a refuza să dispună înapoierea copilului. De asemenea, el denunță durata procedurii de pronunțare cu privire la fondul cererii sale de înapoiere a copilului care, după părerea sa, a fost anormal de lungă, ținând seama de obiectul litigiului și consideră că instanțele naționale și-au bazat hotărârile pe probe care nu erau conforme cu realitatea. Mai notează că timpul scurs din cauza lipsei de diligență a autorităților l-a pus în fața faptului împlinit și că, în prezent, crescut de mai mulți ani sub influența bunicii, copilul refuză orice contact cu el.

68. Reclamantul evidențiază că urgența unei măsuri care vizează obținerea încredințării unui copil se apreciază în raport cu calitatea tertului care reține copilul. Astfel, autoritățile trebuie să acționeze cu o și mai mare diligență atunci când copilul este reținut de un terț și nu de celălalt părinte.

b) Guvernul

69. Guvernul subliniază că procedura de ordonanță președințială este o procedură specială și excepțională prin care instanțele sesizate nu examinează fondul cauzei, ci dispun măsuri cu caracter provizoriu pentru cazul în care sunt îndeplinite condițiile de urgență. Acesta constată că, în speță, ordonanța președințială din 1 martie 2001 dispunea o măsură provizorie valabilă până la momentul în care instanțele naționale se pronunțau cu privire la fondul cauzei. Prin urmare, conform acestuia, perioada care poate fi considerată pentru dezbateră neexecutării ordonanței citate anterior se încheie la 8 iunie 2001, dată la care instanțele naționale au respins fondul cererii reclamantului care viza obținerea înapoierii copilului.

70. De asemenea, Guvernul invocă faptul că, în temeiul dispozițiilor legale interne, principalul criteriu care trebuie luat în considerare în cadrul măsurilor adoptate pentru protecția minorilor îl reprezintă interesul superior al copilului. Acesta subliniază că orice modificare a situației concrete a copilului poate duce la modificarea măsurilor luate în

interesul său. De asemenea, acesta invocă faptul că legislația și jurisprudența franceze și engleze acordau bunicilor un rol important, atenuând astfel „exclusivitatea” puterii părintești.

71. Guvernul notează că neexecutarea ordonanței președințiale din 1 martie 2001 și hotărârea Curții Supreme de Justiție din 20 iunie 2003 pot constitui o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea vieții sale de familie. Totuși, această ingerință este prevăzută de lege, și anume de art. 581 C. proc. civ., care reglementează cererile de ordonanță președințială, și de art. 103 C. fam. Ingerința viza un scop legitim, și anume interesul superior al copilului de a rămâne cu bunicii săi, de care era foarte atașat și care îi ofereau condiții materiale, morale și educative corespunzătoare.

72. În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței, Guvernul notează că reclamantul a beneficiat de o singură hotărâre în favoarea sa, prin care se dispunea încredințarea lui D., în timp ce bunicii dispuneau de trei hotărâri favorabile. Acesta subliniază faptul că Curtea Supremă de Justiție a considerat că interesul superior al lui D. era să locuiască împreună cu bunicii săi, unde beneficia de condiții optime pentru dezvoltarea sa. De altfel, acesta remarcă faptul că reclamantul avea uneori un comportament violent față de bunici și față de copil, astfel cum reiese dintr-un raport de expertiză realizat de DJPDC Maramureș (a se vedea supra pct. 30).

2. Motivarea Curții

73. În primul rând, Curtea subliniază că, în esență, legătura dintre reclamant și copilul său minor intră sub incidența vieții de familie în sensul art. 8 din convenție (a se vedea, în special, hotărârile *Keegan împotriva Irlandei*, 26 mai 1994, p. 17-18, pct. 44, seria A nr. 290, *Hokkanen împotriva Finlandei*, hotărârea din 23 septembrie 1994, seria A nr. 299-A, p. 19-20, pct. 54-55 și *Gnahoré împotriva Franței*, nr. 40031/98, pct. 49, CEDO 2000-IX). De altfel, ea evidențiază că nu există controverse cu privire la acest punct. Prin urmare, trebuie să stabilească dacă, având în vedere principiile care rezultă din jurisprudența sa (a se vedea, de exemplu, *Elsholz împotriva Germaniei* [GC], nr. 25735/94, pct. 43, CEDO 2000-VIII, *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, nr. 31679/96, pct. 94, CEDO 2000-I, și *Iglesias Gil și A.U.I. împotriva Spaniei*, nr. 56673/00, pct. 49, CEDO 2003-V), circumstanțele denunțate de reclamant evidențiază o încălcare a dreptului său la respectarea vieții sale de familie.

a) Existența unei ingerințe

74. Curtea notează că reclamantul se plânge de imposibilitatea de a obține înapoierea copilului și de a-și exercita drepturile părintești față de D. Curtea consideră că sunt în joc atât obligațiile „pozitive”, cât și „negative” ale autorităților naționale, dar că nu este necesar să se insiste asupra acestei distincții, care nu se pretează în orice caz unei definiții precise și ale cărei principii aplicabile sunt comparabile în mare măsură (*Iglesias Gil și A.U.I.*, citată anterior, pct. 48 și *Bianchi împotriva ELveției*, nr. 7548/04, pct. 88, 22 iunie 2006). Hotărârile și ansamblul procedurilor denunțate în urma refuzului bunicilor de a înapoia copilul reprezintă o „ingerință” în sensul art. 8 § 2 din convenție, în măsura în care acestea îl împiedică pe reclamant să beneficieze de exercitarea autorității sale părintești și de dreptul de a-și păstra fiica (a se vedea *Schmidt împotriva Franței*, nr. 35109/02, pct. 58, 26 iulie 2007).

b) Cu privire la justificarea ingerinței

i) „Prevăzută de lege” și „scop legitim”

75. În speță, Curtea evidențiază faptul că hotărârea în litigiu din 20 iunie 2003 a Curții Supreme de Justiție se întemeie pe art. 103 C. fam., conform căruia instanța putea să nu dispună înapoierea unui copil la persoanele care exercită autoritatea parentală invocând interesul superior al copilului.

76. Fără a insista asupra „calității” acestei legi (a se vedea *Kruslin împotriva Franței*, 24 aprilie 1990, pct. 27, seria A nr. 176-A), Curtea ia totuși act de faptul că art. 103 C. fam. conferă instanțelor naționale o putere de apreciere al cărei domeniu de aplicare și mod de exercitare nu sunt precizate cu suficientă claritate și precizie, ținând seama de scopul legitim al măsurii. Dacă este incontestabil faptul că noțiunea de interes superior al copilului este foarte complexă, este la fel de adevărat faptul că acest articol nu prevede, la momentul luării unei astfel de măsuri, garanții pentru protejarea drepturilor principalelor părți în cauză, și anume părinții copilului, împotriva arbitrarului (*a contrario*, *Schmidt*, citată anterior, pct. 64-65).

77. Cu toate acestea, Curtea reamintește că s-a pronunțat deja că circumstanțele care pot dicta încredințarea unui copil sau care pot duce la executarea unor astfel de hotărâri, sunt atât de diverse încât nu poate fi formulată o lege care să prevadă toate eventualitățile [*Olsson împotriva Suediei* (nr. 1), 24 martie 1988, pct. 62, seria A nr. 130]. În consecință, aceasta pleacă de la principiul conform căruia ingerința în cauză era „prevăzută de lege”. Totuși, marja de apreciere a autorităților interne și, singular, a instanțelor judecătorești în interpretarea și aplicarea legii este luată în considerare în examinarea conformității măsurii în litigiu cu exigențele justului echilibru.

78. De altfel, reiese clar din conținutul art. 103, citat anterior, precum și din motivele reținute de instanțele naționale, că aplicarea sa în speță avea ca obiectiv protejarea intereselor lui D. Astfel, măsura în litigiu urmărea un scop legitim având în vedere art. 8 § 2, și anume protecția drepturilor și libertăților celorlalți.

ii) *Caracterul necesar al ingerinței într-o societate democratică*

79. Pentru a aprecia „caracterul necesar” al măsurii în litigiu „într-o societate democratică”, Curtea va examina, având în vedere întreaga cauză, dacă justul echilibru care trebuie să existe între interesele concurente prezente, cele ale copilului, ale tatălui și, în circumstanțele cauzei, cele ale bunicilor, ținând seama de respectarea ordinii publice, a fost păstrat în limitele marjei de apreciere de care se bucură statele în domeniu (*Maumousseau și Washington împotriva Franței*, nr. 39388/05, pct. 62, CEDO 2007-...). Scopul acesteia nu este de a înlocui autoritățile interne pentru a reglementa chestiunile legate de custodie, dar trebuie să aprecieze din perspectiva convenției hotărârile pe care acestea le-au pronunțat în exercitarea puterii lor de apreciere (*Hokkanen*, citată anterior pct. 55, și *Elsholz* citată anterior, pct. 48).

80. Dacă Curtea recunoaște că autoritățile naționale beneficiază de o mare libertate de apreciere în special a necesității încredințării unui copil unei persoane, alta decât părinții săi, aceasta trebuie să exercite un control mai riguros asupra restricțiilor suplimentare. Aceste restricții suplimentare presupun riscul distrugerii relațiilor familiale între părinți și copil [*Gnavoré* citată anterior, pct. 54, și *Sahin împotriva Germaniei* (GC), nr. 30943/96, pct. 65, CEDO 2003-VIII]. Astfel de măsuri trebuie să se bazeze pe considerente inspirate de interesul copilului și care să aibă suficientă greutate și soliditate [*Scozzari și Giunta împotriva Italiei* (GC), nr. 39221/98 și 41963/98, pct. 148, CEDO 2000-VIII și *Couillard Maugery împotriva Franței*, nr. 64796/01, pct. 242, 1 iulie 2004].

81. Curtea reamintește că, în cauze de acest tip, interesul copiilor trebuie să primeze în raport cu oricare alte considerente. Totuși, Curtea subliniază că acest interes prezintă un dublu aspect (*Gnavoré* citată anterior, pct. 59): pe de o parte, de a garanta copiilor o evoluție într-un mediu sănătos; pe de altă parte, de a menține legăturile cu familia sa, cu excepția cazului în care aceasta s-a dovedit extrem de nedemnă de acest lucru, deoarece ruperea acestei legături are ca rezultat dezrădăcinarea copilului (*Maumousseau și Washington* citată anterior, pct. 67). Rezultă că interesul copilului dispune ca doar niște circumstanțe cu totul excepționale să poată conduce la o ruptură a unei părți a legăturii familiale și ca toate încercările să fie făcute pentru menținerea relațiilor personale și, dacă este cazul, la un moment dat, pentru „reconstituirea” familiei (*Schmidt* citată anterior, pct. 84).

82. În primul rând, Curtea va examina motivele prezentate de instanțele naționale pentru a justifica hotărârea de a o încredința pe D. bunicilor și, într-o a doua etapă, dacă autoritățile naționale au manifestat vreun interes în a menține o legătură părintească între D. și tatăl său.

α) Cu privire la motivele hotărârilor instanțelor naționale care refuzau înapoierea copilului

83. Curtea observă că, astfel cum reiese din dosar, înainte de apariția litigiului, încredințând copilul bunicilor pe perioada vacanțelor, reclamantul a avut un comportament normal și care putea fi considerat în interesul copilului, în scopul consolidării legăturii familiale între fiica sa și părinții mamei sale decedate. De asemenea, aceasta ia act de faptul că, dacă deplasarea lui D. la domiciliul bunicilor s-a făcut cu acordul reclamantului, neînapoierea sa până la 23 octombrie 2001, perioadă în care reclamantul își exercita drepturile părintești, poate avea un caracter ilicit, cu atât mai mult cu cât o ordonanță președințială dispunea înapoierea sa imediată lângă tatăl său.

84. Curtea constată că, în speță, instanțele naționale au pronunțat soluții contradictorii în ceea ce privește faptul dacă reclamantul și-a dat acordul ca D. să rămână să locuiască împreună cu bunicii săi pe o perioadă nedeterminată (a se vedea supra pct. 13, 36 și 40). Cu toate acestea, afirmația reclamantului conform căreia acesta a fost de acord doar ca D. să își petreacă vacanțele la bunici, este confirmată de atitudinea sa. De fapt, acesta a inițiat demersuri pentru a obține înapoierea lui D. imediat după ce bunicii l-au informat cu privire la refuzul acestora de a o înapoia. De altfel, în ceea ce privește acest punct, Curtea evidențiază că, dacă copilul le-a fost încredințat bunicilor pentru o perioadă nedeterminată, aceștia nu ar fi avut nevoie să facă acest demers. Prin urmare, Curtea consideră că prezenta cauză este diferită de cauzele *Hokkanen*, citată anterior, și *Nanning împotriva Germaniei*, (nr. 39741/02, pct. 67-68, 12 iulie 2007) în care s-a stabilit că părinții au fost de acord să rămână să locuiască respectiv cu bunicii și părinții adoptivi pentru perioade foarte lungi, fără a face vreun demers pentru a obține înapoierea acestora.

85. Cu titlu preliminar, Curtea ia act de faptul că toate instanțele naționale au fost de acord cu privire la faptul că reclamantul îi putea oferi lui D. condiții normale de viață și că afecțiunea sa pentru copil era sinceră. Totuși, pentru a refuza să dispună înapoierea lui D. lângă reclamant, instanțele naționale și-au bazat hotărârile pe condițiile materiale și pe comportamentul reclamantului, pe potențialele dificultăți pe care D. le-ar putea întâmpina în a se integra în noua sa familie și pe integrarea lui D. în mediul de viață al bunicilor, de care era profund atașată.

86. Curtea reamintește că faptul că un copil poate fi primit într-un cadru mai propice educației sale nu poate justifica în sine faptul că acesta este sustras de la îngrijirile părinților biologici (*Wallová și Walla împotriva Republicii Cehe*, nr. 23848/04, pct. 71, 26 octombrie 2006). În speță, reclamantul, funcționar, beneficiază de un domiciliu stabil și de condiții materiale normale, astfel cum au constatat de altfel instanțele naționale. Capacitățile sale educative și afective nu au fost contestate [*a contrario*, *Rampogna și Murgia împotriva Italiei* (dec.), nr. 40753/98, 11 mai 1999 și *M.G. și M.T.A. împotriva Italiei* (dec.), nr. 17421/02, 28 iunie 2005].

87. În ceea ce privește alegația privind pretinsul comportament violent al reclamantului, Curtea ia act de faptul că toate hotărârile fac trimitere la unicul incident survenit la 28 august 2001 (a se vedea supra pct. 17), care nu a generat o anchetă penală (a se vedea supra pct. 18 și 40) sau specializată pentru a evalua comportamentul reclamantului. În această privință, Curtea nu poate decât să constate că reiese din dosar că, în nici un stadiu al procedurii și în ciuda obiectului litigiului, instanțele naționale nu au considerat necesar să solicite un raport specializat privind starea psihologică a tatălui și a copilului, rapoartele existente între aceștia sau, ținând seama de vârsta fragedă a copilului, privind influențele pe care mediul în care trăia le putea exercita asupra sa.

88. Curtea admite că noile condiții de viață ale reclamantului trebuiau luate în considerare de instanțele naționale. Cu toate acestea, în măsura în care raportul de expertiză realizat la domiciliul reclamantului a constatat că noua familie a reclamantului oferea condiții afective și morale normale pentru a crește un copil (a se vedea supra pct. 35 *in fine*), Curtea consideră că era necesară o motivație mai convingătoare pentru a se delimita de un astfel de raport.

89. Argumentul decisiv reținut de instanțele naționale pentru a respinge cererea reclamantului care viza înapoierea copilului l-a reprezentat puternicul atașament care exista între D. și bunicii săi în ultimii ani; astfel, acestea au considerat că era în interesul superior al lui D. să continue să locuiască temporar într-un mediu în care a trăit în ultima perioadă și în care s-a integrat. Un astfel de argument este explicabil ținând seama de capacitatea de adaptare a unui copil și de faptul că D. a locuit cu bunicii de la o vârstă foarte fragedă. Cu toate acestea, Curtea reiterează principiul bine stabilit în jurisprudența sa conform căruia scopul convenției este de a proteja drepturile nu teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Artico împotriva Italiei*, hotărâre din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, pct. 33). În această perspectivă, ea consideră că respectarea efectivă a vieții de familie impune ca viitoarele relații între părinte și copil să se soluționeze doar pe baza tuturor elementelor relevante și nu prin simpla scurgere a timpului [*Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 102 și *Pini și alții împotriva României*, nr. 78028/01 și 78030/01, pct. 175, CEDO 2004-V (fragmente)].

90. Curtea consideră că, în prezenta cauză, motivele reținute de instanțele naționale pentru a refuza înapoierea lui D. tatălui său nu corespund circumstanțelor „cu totul excepționale” care pot justifica o ruptură a legăturii familiale. Totuși, aceasta este de acord că, din cauza scurgerii timpului și a integrării lui D. în familia bunicii, instanțele naționale au putut refuza „pentru moment”, astfel cum de altfel notează acestea, înapoierea copilului. Cu toate acestea, deși Curtea admite că o schimbare a situației de fapt poate justifica în mod excepțional o decizie privind încredințarea copilului, aceasta trebuie să se asigure că schimbările esențiale în cauză nu sunt rezultatul unei acțiuni sau inacțiuni a autorităților statului (*Monory împotriva României și Ungariei*, nr. 71099/01, pct. 83, 5 aprilie 2005 și, *mutatis mutandis*, *Sylvester împotriva Austriei*, nr. 36812/97 și 40104/98, pct. 59, 24 aprilie 2003) și că autoritățile competente au pus în aplicare toate măsurile pentru a menține relațiile personale și, dacă este cazul, la momentul oportun, „reconstituirea” familiei (*Schmidt* citată anterior, pct. 84).

β) Cu privire la măsurile luate de autoritățile naționale pentru a asigura legătura familială dintre reclamant și copilul său

91. Curtea consideră că, în speță, trebuie să acorde o importanță considerabilă faptului că nimeni nu contestă faptul că reclamantul deține autoritatea părintească și custodia lui D. De asemenea, instanțele naționale sunt de acord că domiciliul copilului este la tatăl său. Cu toate acestea, reclamantul nu își poate exercita drepturile părintești.

92. În primul rând, Curtea reamintește că, în cauzele privind înapoierea copiilor, caracterul adecvat al unei măsuri se stabilește în funcție de rapiditatea punerii sale în aplicare [*Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 102 și *Pini și alții împotriva României*, nr. 78028/01 și 78030/01, pct. 175, CEDO 2004-V (fragmente), și *Monory*, citată anterior, pct. 82].

93. În ceea ce privește acest punct, trebuie să se ia act de faptul că, chiar dacă reclamantul a introdus cererea de ordonanță președințială la 7 ianuarie 2001, aceasta nu a fost examinată de instanțe decât la 1 martie și 20 aprilie 2001, adică la aproximativ zece săptămâni de la refuzul bunicii de a înapoierea copilului și de la depunerea cererii reclamantului. Curtea nu este convinsă că un asemenea interval de timp corespunde esenței unei astfel de acțiuni, care implică urgența și al cărei scop este de a proteja individul împotriva oricărui prejudiciu care poate rezulta din simpla scurgere a timpului (*Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 102). Dacă se solicită o diligență deosebită din partea autorităților în cazul în care custodia copilului este în joc, Curtea consideră că această cerință de celeritate este cu atât mai strictă în cazul în

care, precum în speță, un părinte solicită înapoierea copilului său de către persoana care îl reține fără drept și fără acordul său.

94. De asemenea, Curtea reamintește că, în ceea ce privește punerea în aplicare a hotărârilor privind înapoierea unui copil, înțelegerea și cooperarea tuturor persoanelor implicate reprezintă întotdeauna un factor important (*Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 94). De asemenea, în cazul în care apar dificultăți, datorate în principal refuzului persoanei în grija căreia se află copilul de a se supune executării deciziei prin care se dispunea înapoierea imediată, autoritățile competente trebuie să ia măsurile adecvate pentru a sancționa această lipsă de cooperare și dacă în acest domeniu delicat nu sunt, în principiu, de dorit măsuri coercitive privind copilul, nu trebuie exclusă aplicarea de sancțiuni în cazul unui comportament evident nelegal al persoanei cu care locuiește copilul (*Maumousseau și Washington*, citată anterior, pct. 83).

95. Curtea ia act de faptul că, în speță, încercările reclamantului de a-i constrânge pe bunici să execute ordonanța președințială cu ajutorul unui executor judecătoresc și pe cale penală s-au dovedit inutile, în special din cauza atitudinii puțin active a autorităților competente (a se vedea supra pct. 15 și 16). De asemenea, autoritățile penale au pronunțat o hotărâre definitivă la doi ani și jumătate de la depunerea plângerii de către reclamant împotriva bunicii care refuzau să execute hotărârea judecătorească definitivă (a se vedea supra pct. 43). În plus, autoritățile specializate în protecția drepturilor copilului nu au reușit să coopereze în mod util (a se vedea supra pct. 31). Prin urmare, Curtea consideră că, neacționând cu diligență, prin comportamentul lor, autoritățile naționale au favorizat integrarea lui D. în noul său mediu și, prin urmare, au contribuit în mod decisiv la consolidarea unei situații de fapt contrare dreptului reclamantului protejat de art. 8 din convenție.

96. De asemenea, Curtea ia act de faptul că părțile au invocat argumente similare în fața instanțelor naționale în momentul acțiunii care are ca obiect înapoierea copilului și al celei privind custodia lui D. Dacă aceste argumente nu au fost reținute de instanțele naționale pentru a-i retrage reclamantului custodia lui D., totuși, acestea nu le-au considerat suficiente pentru a dispune înapoierea copilului la tatăl său (a se vedea supra pct. 39 și 40). În plus, instanțele naționale au considerat că afecțiunea care exista între copil și bunici nu era suficientă pentru a justifica separarea unui părinte de copilul său (a se vedea, de asemenea, supra pct. 40 și 57). Prin urmare, această practică a instanțelor naționale a afectat caracterul previzibil al acțiunii reclamantului care viza înapoierea copilului de către persoanele care îl rețineau fără drept.

97. De asemenea, Curtea consideră că, dacă instanțele naționale refuză temporar înapoierea unui copil tatălui său, căruia nu i-au fost limitate drepturile părintești, este la fel de adevărat că trebuie luate măsuri pentru a stabili și asigura un just echilibru între interesul copilului și cel al părintelui care trebuie să își exercite drepturile părintești. În cazul în care se stabilește existența unei legături familiale și când motivele care stau la baza refuzului de a înapoia copilul se datorează absenței contactelor între părțile în cauză și scurgerii timpului, în principiu, statul trebuie să acționeze astfel încât să permită dezvoltarea acestei legături (*Keegan*, citată anterior, p. 19, pct. 49, *Hokkanen*, citată anterior, p. 20, pct. 55 și *Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 94). Obligațiile statului nu se limitează la a garanta copilului încredințarea sa în favoarea tatălui, ci includ și toate măsurile pregătitoare care permit atingerea acestui rezultat (*mutatis mutandis Kosmopoulou împotriva Greciei*, nr. 60457/00, pct. 45, 5 februarie 2004).

98. Curtea evidențiază că temeiul legal pe care instanțele naționale și-au întemeiat refuzul de a o înapoia pe D. reclamantului îl reprezintă art. 103 C. fam. Cu toate acestea, Curtea constată că acest articol le permite instanțelor să refuze înapoierea copilului și să îl încredințeze unei persoane care nu a avut înainte nici un drept asupra sa, fără să prevadă, în același timp, o modificare a drepturilor părinților asupra copilului. O astfel de măsură poate genera situații, precum în speță, care soluționează relațiile viitoare între părinte și copil nu doar în baza unui ansamblu de elemente relevante, ci a simplei scurgeri a timpului (*Ignaccolo-*

Zenide, citată anterior, pct. 102). Conform Curții, o astfel de măsură temporară poate fi eficientă dacă este însoțită de garanții și măsuri prevăzute de autorități pentru a împiedica ruptura legăturii dintre copil și părintele căruia, în plus, i s-a recunoscut exercitarea drepturilor părintești.

99. Curtea ia act de faptul că, în acțiunea sa prin care solicita înapoierea copilului, acțiune finalizată prin hotărârea din 20 iunie 2003, care se întemeia pe dispozițiile Codului familiei, reclamantul a invocat și imposibilitatea de a-și exercita drepturile părintești, lipsa oricărui contact cu copilul împiedicându-l să participe la educarea și dezvoltarea acestuia. Instanțele naționale nu au examinat deloc posibilitatea ca reclamantul să își exercite în mod efectiv drepturile părintești din care nu a fost decăzut.

100. Cu acest titlu, Curtea regretă faptul că, în cursul unei perioade de timp atât de lungi, autoritățile nu s-au preocupat deloc de degradarea progresivă și chiar de ruptura relațiilor dintre D. și tatăl său, în special de lipsa unor contacte concrete și efective între părțile în cauză; astfel, în loc să dispună măsuri în vederea menținerii și îmbunătățirii, dacă este cazul, a rapoartelor între tată și copil, instanțele naționale au preferat să lase timpul să rezolve situația, ceea ce a dus, având în vedere vârsta și atitudinea copilului, la riscul unei înstrăinări crescânde și definitive între cei doi, ceea ce nu poate fi considerat în interesul superior al copilului (a se vedea, *Bianchi*, citată anterior, pct. 99 și, *mutatis mutandis*, *Kutzner împotriva Germaniei*, nr. 46544/99, pct. 79, CEDO 2002-I). Instanțele naționale nu au făcut decât să confirme situația creată din cauza lipsei de diligență a autorităților de a pune în aplicare hotărârile pronunțate în urma cererii de ordonanță președințială.

101. De asemenea, Curtea consideră regretabil faptul că, în măsura în care reclamantul beneficia de exercitarea drepturilor părintești, iar D. nu ar fi locuit cu bunicii decât temporar, copilul nu ar fi beneficiat în mod evident de susținere psihologică pentru a menține și îmbunătăți relațiile cu tatăl său, susținere care putea face posibilă înapoierea acesteia. O astfel de măsură ar fi permis ca interesele reclamantului să fie convergente cu cele ale copilului și nu în concurență, precum în speță (*mutatis mutandis*, *Pini și alții împotriva României*, citată anterior, pct. 163 *in fine*).

102. Curtea constată că, în procedura de ordonanță președințială, reclamantul a solicitat, cu titlu subsidiar, dreptul de vizitare a copilului (a se vedea supra pct. 12). După această procedură, se înțelege că, având toate drepturile asupra copilului, spre deosebire de bunici, reclamantul a solicitat înapoierea imediată a lui D. și nu dreptul de vizitare. Prin urmare, Curtea consideră că, în contextul foarte special al cauzei, reclamantul nu poate fi condamnat pentru că nu a solicitat dreptul de vizitare după procedura de ordonanță președințială. Curtea ia act de faptul că, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 272/2004 privind protecția drepturilor copilului, legislația națională prevede, în favoarea copilului, dreptul de a întreține contacte cu părinții săi. De asemenea, această lege instituie un sistem de măsuri destinat prevenirii separării copilului de părinții săi, precum și asigurării relațiilor între copil și părinți în cazul în care se dispune o măsură de plasament.

103. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că pasivitatea autorităților stă la baza rupturii relațiilor dintre copil și tatăl său. Rezultă că nu se poate pretinde că, în speță, dreptul la respectarea vieții de familie a reclamantului a fost protejat în mod efectiv, în ciuda aspirațiilor legitime ale acestuia din urmă de a-și vedea familia reunită, astfel cum prevede art. 8 din convenție.

Prin urmare, a fost încălcată această dispoziție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

104. Conform art. 41 din convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

105. Reclamantul solicită cu titlu de prejudiciu material înapoierea fiicei sale, precum și, în cazul în care D. refuză să se întoarcă la el, obligarea Guvernului la plata unei penalități cu titlu cominatoriu de 100 euro (EUR) pe zi de întârziere, până la momentul reîntregirii familiei. De asemenea, acesta solicită un miliard de euro cu titlu de prejudiciu moral suferit ca urmare a separării de fiica sa, a neexecutării ordonanței președințiale și a inechității procedurii având ca obiect înapoierea copilului.

106. Guvernul nu contestă faptul că imposibilitatea reclamantului de a-și recupera fiica i-a cauzat un anumit prejudiciu moral. Totuși, acesta subliniază faptul că reclamantul nu a fost decăzut din drepturile părintești pe care și le poate exercita oricând, inclusiv prin solicitarea dreptului de vizitare. Acesta consideră că suma solicitată de reclamant cu titlu de prejudiciu moral este excesivă și susține că o eventuală constatare a încălcării poate reprezenta, prin ea însăși, o reparație satisfăcătoare pentru prejudiciul moral pretins suferit de reclamant.

107. Curtea reamintește că a constatat încălcarea art. 8 din convenție. Aceasta consideră că prejudiciul material al reclamantului nu a fost dovedit. Cu toate acestea, în opinia Curții, nu există nici o îndoială că, păstrând o atitudine extrem de demnă, reclamantul resimte, de multă vreme, o tristețe profundă din cauza încălcării pretinse în speță. Pe de altă parte, acesta din urmă a trebuit să acorde mult timp și multe eforturi pentru a obține exercitarea efectivă a drepturilor sale părintești, ceea ce nu se aplică întotdeauna. În contextul cauzei și ținând seama de atitudinea actuală a lui D. care, în vârstă de paisprezece ani, declară că dorește să locuiască în continuare cu bunicii săi, eforturile reclamantului trebuiau susținute de autoritățile competente, în scopul de a stabili un contact între copil și tată. În această privință, Curtea consideră că este în interesul superior al copilului ca autoritățile naționale competente să preia inițiativa și să își coordoneze activitate pentru restabilirea progresivă a legăturii părintești între D. și reclamant.

Acești diferiți factori nu pot fi calculați. Pronunțându-se în echitate, în conformitate cu dispozițiile art. 41, Curtea acordă reclamantului suma de 20 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

108. De asemenea, reclamantul solicită suma de 6 600 EUR pentru cheltuielile suportate în fața instanțelor interne și a Curții.

109. Guvernul nu se opune rambursării cheltuielilor de judecată legate de procedurile care fac obiectul cererii în fața Curții, în măsura în care sunt susținute de documente justificative, iar valoarea lor nu depășește un anumit prag rezonabil.

110. Curtea reamintește că, în temeiul art. 41, plata compensatorie a cheltuielilor de judecată presupune stabilirea realității, necesității și, în plus, a caracterului rezonabil al valorilor acestora [*Iatridis împotriva Greciei* (reparație echitabilă) (GC), nr. 31107/96, pct. 54, CEDO 2000-XI]. De asemenea, cheltuielile de judecată pot fi recuperate doar în măsura în care se raportează la încălcarea constatată (*Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos*, hotărârea din 19 aprilie 1994, seria A nr. 288, p. 21, pct. 66). Ținând seama de elementele aflate în posesia sa și de criteriile degajate din jurisprudența sa, pronunțându-se în echitate, Curtea îi acordă reclamantului 3 000 euro pentru cheltuieli de judecată.

C. Dobânzi moratorii

111. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară*, în unanimitate, cererea admisibilă;
2. *Hotărăște*, cu șase voturi la unu, că a fost încălcat art. 8 din convenție;
3. *Hotărăște*, cu șase voturi la unu,
  - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională la rata de schimb aplicabilă la data plății:
    - i. 20 000 EUR (douăzeci mii euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de prejudiciu moral;
    - ii. 3 000 EUR (trei mii euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;
  - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *Respinge*, în unanimitate, cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 26 mai 2009, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

În conformitate cu articolele 45 § 2 din convenție și 74 § 2 din regulament, este anexat la prezenta hotărâre un rezumat al opiniei separate a judecătorului Fura-Sandström.

J.C.M.

S.Q.

OPINIA DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI FURA-SANDSTRÖM

1. Majoritatea a stabilit încălcarea art. 8 din convenție. Nu sunt de acord cu opinia majorității, din următoarele motive.

2. Punctul meu de plecare îl reprezintă faptul că instanța națională este mai bine plasată decât instanța internațională pentru a se pronunța în cauze privind viața de familie și pentru a găsi justul echilibru între interesele și drepturile persoanelor în cauză, în special interesul superior al copilului. Statele beneficiază de o largă marjă de apreciere în acest domeniu și acesta este un lucru bun, astfel cum am avut deja ocazia să constat în opiniile mele disidente în cauzele *Reigado Ramos împotriva Portugaliei* (nr. 73229/01, 22 noiembrie 2005) și *Kříž împotriva Republicii Cehe* (nr. 26634/03, 9 ianuarie 2007).

3. Admit că circumstanțele speței sunt deosebite și că autoritățile judecătorești române pot fi eventual criticate pentru că nu au acționat mai mult și mai repede. Astfel cum evidențiază

majoritatea, autoritățile competente nu au reușit nici să coopereze între ele pentru protejarea drepturilor copilului (pct. 95). Oricât de regretabil este acest lucru, nu sunt convinsă că această atitudine a autorităților a „contribuit în mod decisiv la consolidarea unei situații de fapt contrare dreptului reclamantului protejat de art. 8 din convenție” (pct. 95).

4. Să recapitulăm faptele. La 27 ianuarie 2001, reclamantul a fost de acord pentru ca fiica sa, în vârstă de 6 ani, să își petreacă vacanțele școlare la bunicii materni. La 4 februarie 2001, aceștia l-au informat pe reclamant că nu intenționau să îi înapoieze fiica. În ziua următoare, reclamantul a depus o plângere la poliție (pct. 7-9). Acesta a reprezentat punctul de început al unei serii de acțiuni judiciare și administrative care, până în prezent, nu i-au permis reclamantului să își revadă fiica.

5. Totuși, nu reiese din dosar că reclamantul a încercat și să ajungă la o soluție amiabilă cu bunicii, pe cont propriu sau cu asistență din partea autorităților competente.

6. Autoritățile naționale se confruntă cu o situație complexă și delicată. Complexitatea este demonstrată de faptul că instanțele interne au evaluat probele în mod diferit (a se vedea conținutul acordului reclamantului, pct. 23) și au pronunțat hotărâri uneori contradictorii (pct. 16 și 25). În plus, în momentul încercărilor de executare, a avut loc un incident violent între bunici și reclamant, în cursul căruia fetița a suferit leziuni care au necesitat 17 zile de îngrijiri medicale (pct. 18). Consider cel puțin uimitor faptul că Parchetul Militar a pronunțat încetarea urmăririi penale în favoarea reclamantului pe motiv că bunicii și-au retras plângerea penală, în timp ce erau în curs de examinare alegerile privind actele de violență comise asupra unei minore. Acest lucru accentuează impresia de complexitate a dosarului și poate presupune și fapte care ne scapă.

7. Un părinte care are toate drepturile părintești a fost în imposibilitatea de a-și exercita drepturile și de a menține contacte cu fiica sa din cauză că bunicii căroro le-a încredințat-o s-au opus. O situație inacceptabilă, bineînțeles, dar poate că răspunsul nu este nici alb, nici negru. Poate că alegerea nu trebuia să se facă între domiciliul permanent la tată sau la bunici. Poate că trebuia găsită o soluție intermediară: drept de vizitare, vizite însoțite, custodie alternativă, mediere sau susținere psihologică? Noi, instanțele internaționale, nu putem ști acest lucru și nu avem dreptul de a face speculații.

8. Autoritățile naționale au audiat copilul, care a explicat că preferă să locuiască cu bunicii săi (pct. 48). Instanțele naționale au concluzionat că este necesar ca interesul superior al copilului să primeze și, în special, voința sa (pct. 50). Acestea s-au pronunțat ținând seama de toți factorii relevanți, inclusiv de dorința exprimată de copil. Este oare rolul nostru de a reface această evaluare a faptelor și de a reanaliza interpretarea dreptului intern fără a beneficia de audierile părților? Nu cred.

9. Nu sunt de acord cu concluzia majorității, conform căreia „neacționând cu diligență, prin comportamentul lor, autoritățile naționale au favorizat integrarea lui D. în noul său mediu și, prin urmare, au contribuit *în mod decisiv* (s.n.) la consolidarea unei situații de fapt contrare dreptului reclamantului protejat de art. 8 din convenție” (pct. 95). Consider că reclamantul a contribuit el însuși la aceasta sau cel puțin această ipoteză nu poate fi eliminată.

10. Pentru toate aceste motive consider că, în cauză, Curtea trebuia să acorde prioritate principiului subsidiarității.